

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega dela Jože Pahor, hrvatskega dela Vinko Šepić. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24. — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu

Št. 18

V Trstu, dne 10. septembra 1924.

Leto V.

Tov. Ribičiču v slovo

5. t. m. smo se poslovili od t. Ribičiča.

Njegov odhod ni beg, kakor mnogih drugih, da ne bi prišli prepozno, ni iskanje večjih ugodnosti, lažjega življenja. Odšel je, ko je preiskoval vse nevarnosti, ne da bi se bil skrival, odšel je, ko je bilo čisto gotovo, da tu ni več kruha zanj.

Da je storil kakor drugi, bi mu bilo bolje. Če bi bolj mislil nase, sebičneje, bi si bil prihranil spoznanje, da se žrtve toliko manj priznavajo, kolikor večje so. Če bi se bil vzdignil o pravem času, če bi v velikem tropu najglasneje okliceval svoje «delovanje», «zasluže» in «uspehe», bi danes ne bil napol na cesti, kakor je. Imel ne bi le varno mesto, po svojih željah, imel bi mnogo več, kakor je treba učitelju, ki ni suženj sebične strasti. Tako pa se mora še le boriti za službo, za službo, ne morda za to ali ono mesto.

T. Ribičič ni imel nikdar slabosti, da bi se podil za gmotnimi ugodnostmi, da bi se gnetel v ospredje s komolci ter se bil na prsi pred gospodarji. Čutil je vse prostaštvo takega nastopanja in ostal visoko nad ljudmi take vrste, ohranil je svoje plemstvo neomadeževano, zato je po današnji preizkušnji toliko večji, zato je nam, ki ga bolje poznamo od njegovih sodnikov, danes toliko dražji. Dobro vemo: kjer ni prostora za takega moža, tam razmere niso zdrave!

Ob slovesu t. Ribičiča se je poudarilo, da je v organizaciji nenadomestljiv. To je žal resnica. Kdor je imel priliko videti ga v podrobnem delu, je vedel to že davno. Z neumornostjo je združeval izreden praktičen smisel, da so mu bile enostavne najtežje stvari, poleg tega je bila njegova požrtvovalnost neomejena. Nikdar ni ničesar iskal zase, kar je storil, je storil v veliki ljubezni do dela, do rasti, do razvoja, z idealističnim teženjem, da gre učiteljstvo višje, da čim bolj razvije svoje moči na polju kulturnega zvanja. Tako v tržaškem učiteljskem društvu kot v Zvezi je bil vedno med prvimi delavci ter je posebno po kongresu v Vipavi (1921.), ko je pričelo v organizaciji silno živahno ustvarjanje, s svojo delavnostjo, sposobnostjo in požrtvovalnostjo, s premišljenostjo in poznavanjem ljudi morda največ prispeval, da je Zveza postala oni moralni in kulturni činitelj v tej zemlji kot je danes. Če bi ne bilo Ribičičeve organizatorne roke, ali bi imeli pevski zbor? Ali bi se Novi rod vzdržal brez njega? Ali bi se v spoprijemu svetovnih naziranj med učiteljstvom ohranila enotnost stanu, če bi Ribičič s svojim nastopanjem ne po-

speševal amalgamacije? Brez hrupa in krika in brez najmanjših zahtev si je Ribičič pridobil v Zvezi ime, ki ostane. To ni ime človeka, iščočega sebe, ampak ime neutrudnega delavca, ki ni štedil lastnega zdravja v svoji izredni strasti do dela. Naravno, tak mož je ohranil vedno svojo lastno sodbo in ni mogel, sam učitelj, prodajati vsega stanu v hlapčevanje. V borbi za organizacijo je videl prizadevanje za osamosvojitve stanu ter ga je podpiral na svoj način, s kulturnimi uveljavljanjem. Vsi niso mogli tega razumeti in so t. Ribičiča krivo sodili; vendar je, vzlic temu, užival splošen ugled.

Vrzel, ki je nastala po Ribičičevem odhodu, se ne da zapreti, na njegovo mesto ne more stopiti danes nihče. Tovariš odhaja, ne da bi mu mogla organizacija povrniti, kar je napravil za učiteljstvo, za naš dvig. Vemo, tega tudi pričakoval ni nikdar od nas, zakaj, če bi delal za plačilo, bi delal drugje in ne v našem stanu. Delal je, ker je videl svit pred seboj, ker je bil prepričan, da je to delo potrebno in da mora biti izvršeno. Ali je bilo res tako važno? Danes, po dveh najtežjih letih smo na jasnem: silno važno je bilo, da se duše niso upognile in da časti nismo vrgli od sebe. Zato ima svojo trajno vrednost. S takim delom, iz prepričanja rojenim, četudi nikdar plačanim, se ono drugo «delo», ki se vrši le za to, da ga je videti in da «delavcu» prinese hitrih sadov, ne more merit. Za ono drugo «delo» pa Ribičičev značaj ni ustvarjen, zato ni zanj žetve, je le trud, so le nevarnosti. Naj bo to povedano danes v njegovo čast, naj mu bo v zadoščenje, ko ga nočejo poznati.

Če bi pa Ribičič tudi ničesar ne pomenjal v trdi borbi tukajšnjega učiteljstva, ima vendar vsaj nekoliko deleža na kulturnem snovanju slovenskega rodu s svojim slovstvenim delom, posebno za mladino. Ali je tudi to neznano? Ali ni vredno besede le iz razloga, ker je izšlo iz rok bednega slovenskega učitelja? Naš kulturni delavec ni navadno nikdar dosegel priznanja za svoj trud in za to, kar je koristil javnosti. Če je bil kulturni delavec učitelj, je preživljal toliko grenkejšo usodo. Dvajset let dela t. Ribičič brez miru in brez pravega plačila in je po dvajsetih letih blizu toliko upoštevan kot človek, ki drugim odjeda kruh. Kaj naj rečemo k temu?

Ni treba mnogih besed, učiteljstvu je jasno. Naš položaj je vse prej kot zavidanja vreden. Iz tega položaja nam ne bo nihče pomagal, če si sami ne bomo. Zato se bojimo za svojo neodvisnost in ne delajmo tlake nikomur!

Devetnaesti

Devetnaesti sam, i prekrstih se u Devetnajstovica. Nisam dakle prvi, ni drugi, ni peti. Da sam barem deseti! Bio bih tada — deseti brat. Bio bih interesantan glavni junak kaošto je bio Jurčičev Martinek. Ovako nisam junak, a najmanje glavni, jer nisam prvi, nisam Prvaković; nisam «junak» na pozornici svoje zemlje. Ja ću nju tužnu prispodobiti trgovini mešovite robe. Ali pošto mi svedjer zuje i bruje oni zvučni, silni, harmonični glasovi našeg pevačkog Zbora, ne mogu od manje a da ne prispodobim jošter našu pokrajinu nekakvu mešovitu pevačkom zboru, ali u kome pevaju pevači ili pesnici sviju jezika i naroda; ljudi sviju veličina boje i lepote, te sviju čudi i karaktera... svak svoju pesmu... Lepo... da pukneš... od smeha...! Mi smo se kao djaci (a i kasnije kao velika deca) večkrat ovako pevajući u «zboru» divno pozabavili i nasmejali. E, pa tako je: Svet je ovaj pozornica, va kom' glumi varalica... Sada ne znam ja: jesam li ja, prekršteni Devetnajstović varalica, ili je to moj drug Prvaković. Biće da. On bolje, točnije, svrsihodnije shvaća ovaj svet; ne! ovu našu zemlju, manju, veću i najveću, i to tako, da ovu zemljicu drži zaista pozornicom, a On na njoj igra ulogu glumca. I ja umijem glumiti, ali moj prijatelj Prvaković igra zaista bolje, umetničkije, realnije, zor-

nije. On je dakle umetnik, pesnik, zato je prvi među prvima u knjizi molitelja za učitelj. mesta; Oh, zašto nisam i ja glumac, bolji, jači, dublji! Radi ove moje teške baštinjene «mane» — evo me u knjizi sretnika... na 19.-me mestu, a to je, ako se ne varam zadnje mesto... Sada ćete po svojoj prilici znati suditi — što me čeka 1. oktobra 1924. god. po Hristu.

Sada ispitivam svoju savest: Kakav sam? Što sam? Što i kako radim, mislim? Zadubih se mislima u sama sebe... Napokon uskliknuh: Duše mi, vršim i vrših sve svoje učiteljske i uzgojne dužnosti. Čist sam... kao učitelj pred ljudima, a morao bi biti takav i pred svetlim licem gospodje Oblasti. Ipak sam devetnaesti; a On (da mi dozvolite prispodobu!) jest prvi... A ljudi vele, da im nije gospodin Prvaković osobito — simpatičan ni u školi ni vani... I ta nekakva antipatija njega «dekorirala», a mene... degradirala...

Mondo gobbo...!

I opet se zadubih mislima... Slika za slikom redaju mi se pred očima: slike narodne i svetske, slike pedagoga velikana, umnika, mučenika; ali ujedno i ružne slike puzavaca, parasita, zločinaca, kukavica. I usklikoh: Nije mi žao da sam danas zadnji — svetac u litanijama... konkurenata... Ne bih želih biti u koži Prvakovića. Bila bi mi tesna, jako tesna...

Deška ročna dela in naša šola

IV.

Ako pogledamo rokotvorni pouk z vzgojnega stališča, moramo priznati, da zavzema tudi v tem oziru svoje odlično mesto.

Zanimivo piše z ozirom na uspehe rokotvornega pouka prof. C. Grassi v svoji knjizici: «Esercizioni manuali educative per le scuole, maschili popolari»: «...induce all'attenzione, alla riflessione ed alla osservazione; abitua all'ordine, alla precisione ed al dovere; esercita la pazienza, la costanza e la modestia; invita alla socievolezza, alla fratellanza ed alla eguaglianza; sviluppa la percezione, il raziocinio e la memoria; promuove il senso della responsabilita, la iniziativa ed il buon gusto, desta la curiosita, parla all'immaginazione e incoraggia l'intraprendenza; illumina il giudizio, ed eleva il rispetto e la operosità; scopre la vocazione; agisce come forza riabilitante; fa apprezzare i vantaggi dall'economia, fonte di benessere; forma il carattere. Per tutti cotesti benefici effetti, il lavoro manuale concorre mirabilmente a preparare il fanciullo alla vita.»

Razmerje delovnega pouka do volje nam je pojasnil (kakor že omenjeno) Lichtenwallner. Dodam le, da delo ni igra, česar se mora otrok polagoma zavedati. Nekje sem čital, da se otrok dolgočasni pri opravi, kakor hitro se zave, da pravzaprav ni igra (s katero se je doslej tako srčno zabaval), ampak pravo, pravcato delo. S tem trenutkom pa že nastopi potreba vztrajnosti in odločnosti, ki sta pa predhodnici močne volje. Da se dobe dela, ki niso pravzaprav nič zabavnega, ampak obratno precej dolgočasna, mi bo vsak rad pritrdil. In da mora v takem slučaju pomagati trdna volja, je razumljivo.

Pravi rokotvorni pouk vpliva tudi na um. Ponavljam «pravi» rokotvorni pouk, ne pa kakor se je neki tovariš popolnoma pravilno izrazil — igračkanje.

Delo, ki ga otrok napravi, mora vsebovati, če že ne vse, pa vsaj kolikor možno originalnega. Seveda se je pri tem ozirati na starost otroka in na delo samo.

Vzemimo n. pr. katero koli delo s plastilino. Otrok bo kmalu spoznal način dela s plastilino, ker je prav gotovo dostikrat gnetel kako blato in si delal lončke in dr. Moja naloga je le ta, da dam otroku inicijativo, da preide od navadnega lončka k težjemu delu; a tudi ta moja naloga je povečini zelo lahka ali pa sploh ne obstoja, ker se otrok sam loti dela.

Ako deia otrok kaj po vzorcu, že natančno narejenem, ki ga ima med delom vedno pred očmi (n. pr. šolska miza), tedaj mora misliti, kako bo napravil vse v gotovem razmerju, da ne bo ta noža debelejša, ona tanjša; da ne napravi plošče v razmerju z nogami predolge v primeri s pravo mizo. Morda bo pri tem tudi moral meriti. V takem slučaju vidimo, da mora njegovo oko zelo delovati in opazovati zelo natančno, ker sicer mu roka ne dela, kakor on hoče.

Še težja naloga je, da mora napraviti kak predmet po sliki ali podobi, ki leži pred njim. Ni mu dovolj oko, mora že napeti in vpreči svojo fantazijo, da more podati to, kar leži pred njim narisano v masivnih oblikah.

Višek v tem oziru doseže otrok, ko napravi predmet povsem iz domišljije. Tu stopi v ospredje zopet njegova zmožnost obnavljanja predstave in to ne le v duhu, temveč, da ono predstavo v duhu potom roke — rekel bi — oživotvori. In pri tem delu bo učitelj marsikdaj obstal presenečen od zmožnosti otroka, kateremu bi, sodeč po dokazih v šoli pri učenju, nikoli ne bil prisodil, da je zmožen tako dobro obnavljati predstave in da ve one v duhu obnovljene predstave tako dobro upodobiti z roko.

Koliko bolj pa mora misliti, ko si umeri in izžaga navadno škatljo, koliko mora paziti, da se mu vse stranice pravilno strinjajo druga z drugo v pravem kotu itd.

Omenil sem nalašč najprimitivnejša dela, ne da bi omenil niti od daleč bolj sestavljenih del, ki se dajo napraviti; saj je bil moj namen le pokazati, da zahteva delo otroka vsega, ne pa le njegove roke, a že iz tega razvidimo, kako se pospešuje razum mišljenja tudi otrokova fantazija in kako se pri tem vadi njegovo oko.

Rokotvorni pouk je, recimo, predmet, pri katerem se otroci čutijo proste, Tista šolska mora, ki jih tlači pri drugih predmetih, jih hkrati zapusti. Občevanje med učenci ter med učenci in učiteljem postane bolj prijateljsko; ona šolska navlaka v govorjenju in glasu otroka izgine.

Otroci si včasih po potrebi med seboj pomagajo, s čimer se razvija oni zdravi čut odvisnosti posameznika od družbe.

Prej neprijatelje združi vez prijateljskega sodelovanja in medsebojne pomoči.

Učitelju se pa odkrije otrok v najskrivnejših svojih mislih, in priznati moram, da sem po nekajmesečnem delu z otroci marsikaterega paglavca sodil popolnoma drugače nego prej. To se pa da doseči le, ako otrok ne čuti v tebi oprezujočega učitelja, ampak sodelavca ali bolje soraziskovalca, kar je možno, v kolikor sem doslej opazil, le pri skupnih izletih in med ročnim delom.

Rokotvorni pouk nam pomaga kolikor toliko tudi pri drugih predmetih. Marsikateri izraz, ki bi ga sicer ne omenili v šoli, ga pri delu moramo; računstvo in geometrija prideta prav pogosto v poštev.

V.

Glede učnega načrta si nisem, priznam, popolnoma na jasnem, ker mora vsak učni načrt temeljiti na izkušnjah. Vendar sem prepričan, da bi učni načrt za rokotvorni pouk ne smel biti niti od daleč tako natančen, kakor je navadno za druge predmete. Moje mnenje je, da bodi učni načrt izgotovljen le v velikih obrisih, tako, da ostane otroku kolikor možno prosta izbira predmetov, ki naj jih dela, ker le na tak način bo delo lahko vsebovalo res dosti originalnega. Da bi pa pustil otroku popolno prostost brez vsakršnega načrta — tudi ni pravilno, ker se mora otrok vendar prilagoditi dejstvu, da tudi v poznejšem življenju ne bo mogel delati vedno le tega, kar bo sam želel, ampak bo često proti svoji volji bil primoran dovršiti, pravilno dovršiti kako delo, ki ga bodisi ne bo veselilo ali za katero se ne bo čutil dovolj zmožen ali karkoli.

Tudi se je nedvomno ozirati na letne čase; kajti pozimi ne pojdem delat na vrt, raje si pripravim orodje itd.

Morda bi nam v tem oziru lahko kaj povedal kateri tovariš, ki se je z rokotvornim poukom že intenzivneje bavil.

V že omenjeni knjižici razdeljuje prof. Grassi najprej vsa rokotvorna dela v štiri skupine in sicer:

- a) dela z lesom,
- b) dela s kovinami,
- c) dela iz kamna in tem sorodna in
- d) dela iz drugih snovi (čevljar, knjigovez...)

Nato se vprašuje, katera dela pospešujejo v največji meri ona svojstva, ki so potrebna vsem ročnim delavcem in zaključuje: «L'operaio arriva a rispondere bene al suo compito, sol quando è riuscito ad educare armonicamente la mano, l'occhio ed il cervello. Egli deve acquistare il senso delle proporzioni, che gli permetta di lavorare con la guida del colpo d'occhio infallibile.»

Za naše podeželske kraje bi prišli v prvi vrsti v poštev kmetijstvo, živinoreja in sadjarstvo. V koliko se dajo vpeljati ti predmeti na raznih šolah, je pred-

vsem odvisno od krajevnih razmer, ker bi se ne smelo ostati pri goli teoriji, marveč bi se morala teorija razvijati šele iz praktičnega dela otrok samih. Za tak praktičen pouk bi pa bilo neobhodno potrebno, da ima šola primerno zemljišče in potrebna orodja.

Pa tudi kartonaža in dela z ilovico ter posebno lesna dela ni, da bi se pustila v nemar; ker, ne glede na to, da razvijajo ta dela v veliki meri estetski čut, delujejo dosti tudi na razvoj očesa in navajajo otroka na delo «a colpo d'occhio» (kakor pravi Grasso). Koliko pride pri teh delih v poštev samodelavnost, smo deloma že omenili, deloma bo vsakdo spoznal, ko bo poizkušal.

Z ozirom na doslej rečeno bi lahko na vsaki šoli brez posebnih žrtev in stroškov pritegnili v načrt rokotvornega pouka naslednje panoge:

- 1.) Risanje, lepljenje barvanih papirjev ter barvanje.
- 2.) Dela s slamo (rafia), vrbovimi šibami ter z žico.
- 3.) Modeliranje s plastilino (ilovico) ter dela z mavcem.

4.) Preprosta mizarska dela, v kolikor so potrebna kmetu in gospodarju.

- 5.) Poljedelstvo, živinoreja ter sadjarstvo.

Žagcanja (traforo, Laubsägerei) ne moream pripočeti, ker stane mnogo preveč, četudi ga menda ni dela, ki bi zahtevalo toliko potrpežljivosti in paznje; tudi se dajo izdelati prav lepa delca, ki so, na primernem prostoru postavljena, v kras sobe. Opazil sem tudi, da izmed vseh del, so otroci baš žagcanje najbolj cenili.

Glede risanja smo si vsi na jasnem, saj se poučuje že zdavnaj na vseh šolah. Omenim le, da bi se razum prostoročnega risanja moralo gojiti tudi geometrijsko risanje pri skoro vseh panogah rokotvornega pouka. Ako hočem napraviti košarico s slamo, moram si najprej napraviti podlago iz lepenke. Da podlogo pravilno izrežem, jo moram najprej pravilno narisati. Da pravilno razdelim vrt, moram si najprej napraviti načrt, ki mora tudi biti natančen in razviden.

Lepljenje barvanih papirjev služi bolj risanju in vzgoji pravilnega skladanja barv, torej kot predprava barvanja. Seveda ni tu misliti na ono lepljenje, ki se že popolnoma dovršeno kupi in je treba le papirčke lepiti. Nikakor ne! Najprej mora otrok predmet narisati na navaden papir, nato prekopiirati na papir, ki bo služil kot podloga in na katerega potem lepi primerno izrezane barvane papirčke. Ko je otrok v risanju že bolj gotov, lahko začne takoj risati na pravo podlogo. V začetku je pa vendar boljše, da napravi risbo na navaden papir, da preveč ne zmaže prave podloge.

Omenim naj le še modeliranje. Pričetek modeliranja nikakor ne sme obstajati v izdelovanju geometričnih teles in figur. Otroku naj prične popolnoma sam delati, kar se mu poljubi. Lahko mu sicer pokažem kako knjigo, ki vsebuje narise raznih modelov, ali pa ga opomnim na razne predmete, nato pa naj dela sam. Šele, ko se mi je roka malo vdala in ko je zadobil pravo veselje do gnetenja, tedaj šele bi začel izvajati načrt, kakor sem ga prej omenil, a tudi sedaj ima otrok kolikor možno prosto pot v izbiranju dela.

Slednjič naj še enkrat omenim, da nam rokotvorni pouk služi kot nekaj predhodnik delovni šoli. Predvsem priznajmo si, da učitelji sami gledamo delovno šolo kot nekakega belega medveda, kot nekaj, kar pristoja Rusiji, nam pa ne (zakaj? — sami ne vemo). Priznajmo si tudi, da sami nimamo pravega pojma o delu, niti o šoli, ki ji je delo — podlaga in cilj.

Le malo jih je med nami, ki so si potom študija (a še tu izvečine teoretičnega, ne pa, kakor bi bilo neobhodno potrebno, praktičnega) prisvojili določnejše obrise delovne šole. Naj nam bo sicer v naše opravičilo formula: vzgojeni smo tako! Bodi tudi to; vendar pa imamo prilike dovolj, da se vsaj kolikor toliko seznanimo z delom v šoli, in prehod iz stare šole — učilnice do nove — delovne šole nam ne bo tako zelo težak. Da pa ta prehod prej ali slej doživimo, smo lahko uverjeni. Niso zaman že stari klasiki povdarjali potrebo vzgoje samodelavnosti, niso zaman vsi odlični pedagogi in socijologi zadnjih časov pripadniki iste vzgoje in delovne šole ter brezobzirni pobijalci one šole starega (bolje: našega) kopita. Pa tudi družabne razmere čimdalje odločnejše zahtevajo šolo dela. Naša dolžnost je, da se na to šolo po možnosti pripravimo.

Toliko z ozirom na nas — učitelje.

Risanje

Moderni pouk risanja moramo deliti na ljudski šoli v tri stopnje.

Na prvi stopnji so vaje roke in očesa. Učenca naučimo opazovati in izražati misli z vidnimi znamenji.

Učenčeva pozornost je obrnjena samo do risanja, učitelj pa bere iz dovršenosti risbe učenčevo stopnjo intelektualnosti.

Na drugi stopnji tvori pouk risanja že samostojen predmet. Učenec riše predmete, ki jih ima pred seboj. Pozornost je obrnjena do risanja in opazovanja.

Na tretji stopnji pa pride v poštev tudi perspektiva. Na drugi stopnji smo risali predmete le v dve smeri, tu pa pridružimo še tretjo. Da postane predmet naravnejši, dostavimo luč, senco in barvo.

Vaje v perspektivnem risanju gredo po stopnjah: širina in dolžina, dolžina in širina, dolžina in višina, širina in višina. Končno pa te posamezne lege spajamo.

Poleg perspektivnega risanja se goji na tretji stopnji risanje listov, stiliziranje in ornamentiranje.

Pozornost učenčeva je obrnjena do opazovanja, risanja, zadevanja barv in na točno ter lično pogodi- tev predmeta.

Na prvi stopnji se rišejo pri nazornem nauku obravnavani predmeti, katere je učitelj tudi kazal, risal ali pa so otrokom dobro znani.

(Eden izmed učencev nariše prvi ta predmet na tablo. Nato se vrši skupno popraviljanje napak in izboljšanje. Učenci se vadijo napraviti enak predmet s prstom na klop, s kamenčkom na tablico, še bolje s svinčnikom na košček navadnega trgovskega papirja. Ko so veščji v pravem zadevanju oblike, preneso sliko v risanko. Tu se riše brez vsakih pomožnih črt in na čist, prazen papir. — Vedno je paziti na pravilno držanje svinčnika, ker pri napačnem držanju, poteze ne bodo nikdar prave).

Na drugi stopnji naj ima učitelj predmet, ki ga hoče risati v šoli. Tu naj se razgovarja o njem z učenci in naj ga skupno opazujejo.

(Opazovane dele naj skušajo boljši učenci označiti na tabli. Tako nastane ob razlagi na tabli že skupno popravljena slika, ki obsega vse značilnosti in pobija že vse nepravilnosti in pogrške. — Po končanem razgovoru naj se slika na tabli ponovi v razredu; učitelj jo istočasno riše na drugi polovici table vzorno in nato se obe sliki zakrijeta. — Predmet se postavi na očitno mesto, ali dobi ga vsak učenec na klop in sledi vaja na navaden papir. Učitelj pogleda, kak je

Ne smemo pa pozabiti ljudstva. Ne smemo pustiti izpred oči dejstva, da se ljudstvo, kmetsko še posebno, že a priori otresa vsake novotarije. Pa si predstavljajte, kako bi bila sprejeta od ljudstva delovna šola, ki bi kar čez noč nastala v vasi. Neki tovariš mi je rekel: ljudje te radi rokotovnega pouka kolnejo! — Ali je kaj čudnega? Meni se ne zdi! Kmet je vajen učiti se v šoli zato, da vé sešteti svoje krave in da se bo znal podpisati. Več pa mu ni treba, po njegovem mnenju, ker ko dovrši šolo, se mu ni treba več bati učitelja. Seveda s tem še ni rečeno, da tako hudo sodim naše ljudstvo. Nikakor ne! Dobe se taki — pa tudi drugačni ljudje. Povdariti hočem le to: ako se mi težko privadimo delovni šoli, tem težje se bo privadilo ljudstvo. Ako je nam potreben prehod, je ljudstvu tembolj in to radi njegovega čisto navadnega konservativizma.

Kodrič M.

uspeh, in če se pojavijo stvarne napake, se posamezni deli ponovijo in slika na tabli odkrije. Popravljeno to po učencih samih, se slika riše v risanko.)

Pomniti je, da se mora učencu pustiti pri risanju vsa prostost, ki jo predmet zahteva. Gumica naj se ne uporablja. Popravlja se kar čez, in končna risba je individualno dovršena.

Na tretji stopnji naj otroci sami tvorijo oblike. Po natančnem opazovanju, morajo učenci sami najti zakone perspektive in to ne bo težko, če vršimo, kakor že rečeno vaje po stopnjah.

(Za risanje določeni predmet postavimo s prva tako, da ga otroci vidijo le od dveh strani, ki se menjajo, in ko so gotovi v risanju dveh strani, se predmet postavi tako, da se vidijo vse tri, in tedaj se združijo. Tu se povdari potreba poševnic. Vaja očesa, v koliko so tiste črte poševne. Tu ne gre reči: 1 cm ali kaj. Učenec najde sam mero, če se dosti navaja na to. Če je kje potrebno, da učenci stvarjajo sami prvo sliko na tablo, je gotovo tu. Učitelj, ki sam riše, kjer otroci ne spoznajo napak, zapravlja le čas.

Vliti se ne da in ko bi se dalo, bi se ne smelo, ker bi bilo nenaravno. Dopustiti moramo samostojen razmah).

Risanje po predlogah nima pomena in je le vaja črte in barve, nikdar pa ne nudi učencu kaj takega, da bi se mogel povzpeti do samostojnega risanja. Treba je pač, da se najprej navadi opazovati in da spoznava, katere osnovne oblike se opazijo na telesu, kje stoji telo, katere strani se mu vidijo itd.

Narava sama mora biti oni izvor, iz katerega imamo črpati. Da pa bomo tu kaj našli, moramo pridno opazovati.

Pri tem risanju po naravi pa imamo več metod z ozirom na sredstva, s katerimi rišemo.

Prva daje otroku kar čopič v roke, mesto svinčnika. — S čopičem se slika temeljna oblika predmeta, ki se po stopnjah vedno bolj izpopolnjuje v svojih delih in bistvu. — Pri sestavljenih predmetih se tako slikajo najprej posamezni deli v vseh potrebnih legah in potem skupno. (Deteljica).

Ta metoda risanja s čopičem je v svojem pričetku zelo zamudna in otroci porabijo mnogo navadnega papirja, predno začnejo zadevati prave oblike. Ko se pa temu privadijo, dobe s čopičem iste spretnosti, kakor bi si jih s svinčnikom, le da so za eno stopnjo prehiteli. Tudi si otrok obliko lažje predstavlja izpolnjeno, nego orisano, in zbudili smo mu za risanje večje veselje. Čopič je torej naravnejše sredstvo, nego svinčnik.

Kdor se te metode oprime, mora biti v njej dosleden in imeti pri njej tri stopnje, kakor že spredaj

rečeno. Kolikor sem sam s to metodo skušal, jo moram zelo priporočiti, posebno pa večrazrednim šolam.

Druga metoda je svinčnik. Tudi tu so poleg opazovanja zastopane vse tri stopnje, le način je manj naraven, ker daje le obrise, ki jih je treba pozneje izpolnjevati s svinčnikom ali barvo. Boljši nego navadni svinčnik so pasteli, ki vsebujejo v učencih veliko zanimanje in nadomeščajo povsem akvarelne barve. Priporoča se za rabo posebno na šolah, kjer ni veliko časa, ali pa je preveč otrok. Tudi so cenejši in komodnejši od barve.

Obe metodi pa slonita, kakor že rečeno, na skupnem opazovanju in upravljanju.

So pa drugi metodiki, ki zahtevajo naj se pri risanju pusti vseskozi prosta roka učencu. Sredstva mu ni pripisati, k opazovanju ga ni navajati. Vsak naj riše, kar hoče; pove se mu ne ničesar, in tako se dobe res individualne slike. (Futurizem). Naivno je res gledati, kaj vse ustvari otroška domišljija in kaj pojmuje in vidi na predmetu. — Vendar samouk ni nikoli najboljši strokovnjak. Tako se tudi pri risanju učenec ne more brez navodil izpopolniti. — Ni ga pa utesniti, da bo mogel res samostojno ustvarjati, ko se bo naučil opazovati.

Poleg risanja z istočasnim opazovanjem ne smemo zanemariti niti risanja po spominu. Tudi risanje naj ima nalogo krepiti duha; je pa tako risanje tudi praktične koristi. Zaradi praktične koristi risarjev umetnikov je priporočati od časa do časa tudi prerisavanje, posebno ornamentov, kar razni rokodelci dnevno potrebujejo. Vsak nima prilike priti v obrtno šolo in zato naj mu pa ljudska da tudi v tem oziru prve upotke. Tega, kar more nuditi kako korist v poznejšem življenju, ni zanemariti; saj je pač šola ustanova, ki nam daje smernice za poznejše življenje in njega potrebe.

Tudi šablonsko, to je risanje s pomočjo modelov, ki so jih otroci sami izvršili, se mora gojiti. Obrtnik kaj takega vedno rabi. Enako ni prezreti tiska. Otroci si zarezujejo monograme, okraske itd. sami v zamaške, gumi, krompir itd. in z njimi ornamentirajo.

Delovna šola priporoča pri risanju tudi izrezovanje in lepljenje. Slike so izrezane iz raznih barvanih papirjev in potem nalepljene. Otroci imajo pri tem veliko veselje.

Tudi modeliranje s pomočjo ilovice, gipsa, kita, nudi mnogo zabave in veselja, ter daje majhen trud prav razveseljive uspehe.

Gojiti moramo tudi risanje raznih črtežev, načrtov in zemljevidov, ker so življenjska potreba. Da dobe otroci veselje do tega, se zelo priporočajo bloki z načrti za sestavo jaslic, gradov, božjega groba in drugih sličnih predmetov.

Delajo se lahko s prav majhnim trudom tudi načrti za mobiljo, posodo, škatle, obuvalo, in se potem

izrezujejo po teh načrtih iz lepenke ter lepijo in oblačijo z različnimi pisanimi papirji.

Ta stran risanja ali upodabljanja nudi učencem in učitelju toliko užitka, da bi bilo želeto, da se odmeri samo za to v urniku ena ted. ura. — Stroški so malekosti. Deklice upodablja na ta način obleko, klobuke, razna jedila: ribe, prepečenec, sadje itd.

(Metodičen postopek na posameznih stopnjah odpade).

Stilizacija, in še pred to simetrija, sta dve važni točki na drugi in tretji stopnji. Brez pravega pojma simetrije si ni mogoče misliti niti stilizacije, ne ornamentike, niti ne perspektive nekaterih teles.

Ker je v naravi toliko stvari simetričnih, zato ni nič težkega nazorno podati otrokom ta pojem.

Pri ornamentiki nam ni treba gledati baš na simetrijo vsebine, pač pa na simetrijo prostora. Na levi je lahko isti prostor izpolnjen s cvetjem, na desni z listjem. — Pri ornamentiki je posebno potreba vcepiti otroku spoznanje, kaj je harmonija barv, da ne bo družil barv, ki ne ustrezajo okusu in očesu, pač pa barve, ki so si sorodne.

Enako se mora paziti na harmonijo črt. V šopku je n. pr. vodoravna črta neharmonična itd.

Pri slikanju vsakega predmeta moramo učenca navajati tudi na to, da da sliki pravo obliko. Ko bo slikal gozd, bo vzel pokončno, in za pokrajino podolgovato. — Tudi je otroka naučiti, da se zna na sliki orijentirati, da ve kam je risati predmete, ki so mu bližji in kam oddaljenejši, ali pa kam one, ki so v dolini in kam visoko ležeče; to se pravi, da spoznava lego horizonta.

Ker pa je risanje predmet, ki je poleg koristne strani, ki jo nam nudi, poklican, da vzbuja v nežnem otroškem srcu čut do prave lepote, zato moramo pri risanju vedno poudarjati poleg potrebe tudi to važno stran estetike. Otroci naj delajo svojim slikam tudi napise in okvirje. Okvir mora harmonirati s sliko. Navajati je otroka, kaj je enemu in drugemu primerno.

Gojiti je tudi slikanje v raznih velikostih.

Končno pa poskusimo naučiti otroka tudi ilustracijo spisa, kjer nam je čas manje odmerjen. Tu mislim tako: otrok spiše sam prosti spis: Moje sanje, in postavi na primerna mesta vsebini odgovarjajoče skice.

Glede vzorcev risanja imejmo vedno pred očmi, da je izbirati le preproste, ker drugače otroka ne zainteresirajo in jih odbija. Pripustiti je svobodno izbiro.

Risanje nam nudi toliko lepega in zanimivega, da postane lahko ura risanja otroku nič manj sladka in ljubka, kot ona pelja, ko more s svojim otroškim glasom izraziti čustva. Tu pa izraža svojo duševno zmogljivost, spretnost rok, značaj in okus.

Močnik H.

Za «Novi rod». Vsled izselitve tov. Ribičiča prevzame uredništvo do nadaljnjega sklepa Zvezin tajnik.

Peti letnik bo izhajal tekom šolskega leta; prva številka izide v oktobru.

Od poverjenikov je odvisno, ali bo list ostal ali propade. Dosedanje število izvodov se mora vzdržati. Mogoče pa je list znatno dvigniti, če se naroče tudi one šole, ki ga do zdaj ne poznajo. Glede razširjenja se obrnemo še neposredno do društvenih odborov.

Nekateri poverjeniki tudi za minulo leto še niso poravnali naročnine. Opominjamo jih tem potom

zadnjič ter jim prepuščamo odgovornost za ostrejšo nastopanje.

Spremembe v številu naročnikov naj poverjeniki naznanijo kolikor mogoče hitro v oktobru, da ne bo nerada. Naslov: Uprava «Novega roda» — S. Giovanni (Trieste), Casella postale.

Vodstvo Zveze.

Goriško učiteljsko društvo bo imelo v četrtek 2. okt. ob 10. uri zborovanje v Trgovskem domu z običajnim dnevnim redom. Goriško učit. društvo odvarja s tem zborovanjem novo leto delovanja v naši Zvezi. Bil srečno!

Učni načrti in didaktični predpisi

(Nadaljevanje.)

Peti razred.

1. Vaje, največ ustne, v pravilih, naučenih v nižjih razredih.
2. Razširjenje številičnega kroga nad milijon in računске operacije.
3. Prvine ustne aritmetike, v mejah učnega načrta prejšnjih razredov.
4. Ponavljanje in uporaba pojmov o desetinskem merskem sistemu. Prostorninske mere.
5. Ulomki. Računi s temi.
6. Sorazmerja in enostavna regeldetrija (s številnimi primeri, ki naj se rešijo po možnosti ustno, vzetimi iz praktičnega življenja). Obresti in njih pravila.
7. Geometrično risanje.
8. Naprava geom. teles.
9. Navadni knjižgovodski spisi.

Razredi nad petim.

Za te razrede velja načrt računskih in knjižgovodskih prvin za kompl. šole, v mejah odgovarajočih snovi za vsako leto.

RAZNE VEDE.

Prvi razred.

- A. O zdravstvu (Razgovori in lekcije):
Človeško telo, imenovanje in najpreprostejše o organih in njih opravilih.
Higijenični dan (živahen in natančen popis opravil in del otroka, ki bi rad rastel zdrav in močan; spanje; hrana; zakaj se zobje snažijo; prebava itd.).
Higijenična previdnost pri igranju z živalimi.
Kako naj se vede otrok pred zdravnikom.

B. Drugi pojmi.

1. Osebni podatki učenčevi (očetovstvo, materinstvo, starost, rojstni kraj, naslov, sestava družine itd.).
2. Šola (prve misli o šoli, učenčevo vedenje).
3. Šolska soba (ime, svojstva, raba predmetov, ki jih vidi otrok v šoli).
4. Vedenje učenca izven šole.
5. Odnosaji s starši, učitelji, součenci.
6. Oblačilo (imenovanja; dostojnost v obleki; hranjenje oblačil, oblačilni poklici; krojaško orodje).
7. Hiša (nje deli, oprema; poklici, ki so v zvezi s hišo; glavna orodja).
8. Prvi pojmi o prevoznih sredstvih.
9. Delitev časa.

Drugi razred.

A. O zdravstvu (Razgovori in lekcije): Snov iz prvega razreda, z dostavki: Moč in zdravje.
Otrok, ki se zna ozdraviti (kako si zdravje utrdimo).

Koristi življenja na prostem (solnce; življenje kmeta in mornarja; kaj so «mladi stezosledci»; najkoristnejši sporti).

Popis gorskih in obmorskih kolonij, s slikami in pripovedovanji.

Življenje vojaka (kot šola moči, discipline, poguma).

Telesno vežbanje in pouk- (pripovedi in obvestila).

Kako se je igrati (nevarnosti za zdravje otroka, ki se ne zna igrati).

Nepotrebno je opozoriti, da se morajo ti preprosti higijenični nauki navezati neposredno na skušnje otrok.

B. Drugi pojmi.

1. Poglobljenje in ponavljanje pojmov prvega razreda.
2. Osnovni pojmi o organih človeškega telesa.
3. Človekova starost.
4. Ura.
5. Sesalci (značilnosti nekaterih živali in podatki o njih življenjskem ambijentu).
6. Začetna zoološka imenovanja: sesalci, ptiči, plazivci, dvoživke, ribe, itd.).
7. Pripovedovanja o življenju žuželk (posebno čebel).
8. Koristne rastline.

Tretji razred.

A. O zdravstvu (Razgovori in lekcije): Nadaljevati o stvareh iz prejšnjih razredov, opozarjaje na telesne dele, ki so bolj prizadeti, na trahomo, na skrb otrok za oči, da pokažejo male bolezni, ki se pojavljajo radi zanemarjanja higijene, če ima šola urejeno zdravniško pomoč proti trahomi.

Pri umivanju naj se pazi na snago nohtov; umivati se je tudi pod vodstvom učitelja.

Nalezljive bolezni, kako se dobe; nekoliko pojma o nekaterih.

Higijena hiše (opis vzorne otroške sobe. Primerjava kmečke in mestne hiše, kazaje zdravstvene prednosti življenja na deželi. — Stranišče, uporaba, da se ne greši proti higijeni in proti dostojnosti, lastni in drugih. — Higijenična soba).

Bolniška soba. Zdravstvena pravila in opozorila, kako se je obnašati nasproti bolnim).

Higijena in lepo vedenje: pljuvanje. Alkoholizem (pripovedovanje).

(Dalje.)

O sestavljenih besedah

Sestavil Ivan Matelič. (Dalje.)

Spojenke in sestavljenke.

Naš pravopis je zelo težak. A le navidezno. Težak je za nas, ker brodim po vsakovrstnih zmotah, ker se še danes, ko bi ne bilo več treba, oziroma na pravila in zakone drugih jezikov in ker se ne potrudimo, da bi samostojno premislili o zakonih našega živega, nepokvarjenega jezika.

Namenil sem se poiskati pravila, po katerih se ravna naš jezik pri tvorbi sestavljenk in spojenk, skušal sem ta pravila razložiti in pokazati na napačne, ki se delajo pri tvorbi sestavljenih besed.

Sklopkov po mojem naš jezik nima, ker jih ne

potrebuje in ker so vsi sklopki smešni in neložni. Tako bi nam preostajale še spojenke in sestavljenke.

Pri tvoritvi sestavljenih besed delamo premnogo pogreškov. Sploh se nas je lotila bolezen, da pišemo po dve, tri in še po več besed skupaj. V našem jeziku se dajo lepše in natančneje določiti samostojne besede kot v romanskih ali germanskih jezikih, kjer je ostal v celoti le še glagol pregiben. Dalje smo zabredli tako daleč, da v raznih sestavah pregibnih besed niti ne pregiblujemo več, ker jih včasih uklepamo v take jarme, da v njih okostene ali pa tvorimo take nenormalne zveze, ki se upirajo logiki in zato slovnici, včasih pa — po Ilesičevem — naši živci ne prenašajo take sklanjatve.

Osnovno pravilo za določitev samostojnosti kake besede je njena pregibnost. Vsaka beseda, ki si je ohranila svojo pregibnost v kateri koli zvezi, je samostojna. Na to važno pravilo, prav za prav zakon, se do zdaj ni oziral pri nas še nihče. — Zato ni težko določiti pri pregibnih besednih vrstah njih samostojnosti, nekoliko težje je to pri členkih. A tudi tu se da natančno določiti samostojnost vsake besede po prisposabljanju, primerjanju, naliki, povsod pa po logičnem presojanju besednih skupin.

Pri tvorbi sestavljenih besed moramo paziti na to le:

1. Če imamo za pojem že besedo, to je, če lahko tvorimo besedo iz debla s pripono, ne smemo tvoriti sestavljenke ali spojenke.

2. Spojenka ali sestavljenka ne sme biti smešna, ne sme potiskati logike za hrbet.

3. Tvorjena mora biti po zakonih, po katerih je ustvarjen naš jezik in po katerih se je razvijal ter se razvija.

4. Beseda, ki se pregiblje, je samostojna, je beseda zase.

5. Samostojnost nepregibnih besed se določuje po naliki.

Oglejmo si vseh devet besednih vrst zaporedoma.

I. SAMOSTALNIŠKE SESTAVLJENKE IN SPOJENKE.

A. Sestavljenke iz dveh ali več samostalnikov.

1. Dva ali več samostalnikov tvori sestavljenko:

1. Če imenujemo osebo s krstnim imenom in primkom: Anton Aškerc, Josip Jurčič, Anton Martin Slomšek, Pavlina Pakkova, Vida Jerajeva.

2. Lastna in občna imena s pristavki: baron Žiga Cojz, pesnik doktor France Prešeren, jezikoslovec oče Anton Stanislav Škrabec, učitelj Martin Kačur, notar Ignac Gruntar, odvetnik doktor Ivan Tavčar, gospod profesor Simon Rutar; kralj Peter, potepuh Marko, budalo Martinec, mizar Černigoj, oče Križman, Črnigoj mizar, Križman oče, bog Perun, angelj Azrael; mesto Gorica, gora Krn, vas Krn, reka Soča, vas Soča, celina Amerika, zemljina Evropa, hotel Evropa, planet Venera, list Edinost, društvo Edinost; gospod doktor, gospa doktorica, gospodična doktorica.

3. Imena s stalnimi samostalniškimi pridevki: Friderik Rdečebredec, Marija Devica, Peter skala, Jezus Nazareneč.

4. Samostalniški prilastki so vedno samostojne besede: mož poštenjak, narod poštenjak, noč polnoč, roža gartroža, jagoda rdečka, car bedak, derviš lesjak, roža mogola, sanje metulji, ljubica čarovnica, zvezda ljubica, škarjice hrustalke, krt modrijan, device mučenice, zima zmaj, štirka perka (štripe-resna deteljica), mož beseda, meč plamenec, zvezda repatica, nevesta cvet, Duh zankar, Jošt obad, Adam otrok, tič Bogdal. (Glej še nadaljne primere pri sklopkih).

IZ UPRAVE «UCITELJSKEGA LISTA». Kdor je premeščen in hoče, da se mu stanovski list redno dostavlja, naj naznani upravi (Trst, via Udine 35, III.) novi naslov. Zadošča dopisnica!

Zvezin pevski zbor ima v soboto 20. t. m. ob 14. uri pevsko vajo v Trstu pri Sv. Jakobu. Vadila se bosta meš. zbora «Lan» in «Zlato v Blatni vasi» (Lajovic) in morda tudi že Bethovnova «Missa solemnis», ki je na programu za studij v novem po-

Samo ob sebi se razume, da se v vsaki sestavljenki vse pregibne besede sklanjajo. Opozoriti moram tu na pogrške, ki se delajo pri njih sklanji.

Mnogokrat se sliši in čita: Bil sem v hotelu Evropa, v hotelu Balkan, na gori Krn, v vasi Krn. To je prav tako napaka, kot če bi govorili: Bil sem pri možu poštenjak, pri ljubici čarovnica, govoril sem s carjem bedak, utrgal sem štirko perka; ali pa: Bil sem v Evropa, v Balkan, na Krn, v Krn. Kot vidimo se mora zgornje glasiti: Bil sem v hotelu Evropi, v hotelu Balkanu, na gori Krnu, v vasi Krnu. — V zgodbah svetega pisma se glasi: Bog je dal Mojzesu deset božjih zapovedi na gori Sinaj. Prav: na gori Sinaju.

Ko so bili potisnili logiko in prirodni jezikovni čut za hrbet, so nas obdarili naši meščani in tržani s podobnimi spački: hotel Devetak, hotel Modrijan, gostilna Miklavič, kavarna Prešeren, lekarna Trnkocij, lekarna Piccoli, telovadno društvo Sokol, društvo Hajdrih, zlatarna Albert Povh, mirodilnica Marij Ferlin, trgovina Franc Stres, knjigarna Lavoslav Schwentner in celo vila Mojmir. — Takšnih sestavljenk seveda ne moremo sklanjati, ker se nelogičnost upira logičnosti. Reči ne morem: Bil sem v hotelu Devetaku, v gostilni Miklaviču, v kavarni Prešernu, v telovadnem društvu Sokolu, v društvu Hajdrihu, v trgovini Francu Stresu, ker nisem bil v Devetaku, v Miklaviču, v Prešernu, v Sokolu, v Hajdrihu, v Francu Stresu. — Vse te sestave so prav tako logične in prav tako pravilne in prav tako lepe, kot če bi govorili ulica Prešeren, hiša Miklavič, hlev Devetak, svinjak Modrijan. Saj govorimo vendar Prešernova ulica, Miklavičeva hiša, Devetakov hlev, Modrijanov svinjak. Zato tudi: Devetakov hotel, Miklavičeva gostilna, Modrijanov hotel, Prešernova kavarna, Trnkocijeva lekarna, Piccolijeva lekarna, Sokojsko telovadno društvo, Hajdrihovo društvo, kot imamo Aljazevo stolp, Orožnova kočja, Gregorčičev dom.

Dalje se glasi: zlatarna Alberta Povha, mirodilnica Marija Ferlina, trgovina Franca Stresa, knjigarna Lavoslava Schwentnerja. Knjigarna Jaka Štoka: tu je Jaka Štoka roditelj moških oseb na -a. Lahko se glasi tudi knjigarna Jake Štoke. — Lep zgled je vila Mojmir. Moj mir sta dve besedi, ki se ne smeta tlačiti v celoto; torej vila Moj mir.

Vse tri besede se morajo sklanjati: Bil sem v vili Mojem miru. — Če bi si kdaj nabral denarja, se polenil ter si zidal vilo, bi je nikdar ne imenoval s svojilnim zaimkom moj, ker bi mi neprijetno zvenelo, ko bi rekel: Zdaj pa se končno preselim v vilo Moj mir! in bi mi prav gotovo ušlo: Zdaj pa se končno preselim v vilo Svoj mir. Posebno pa še, če bi opustil pristavek vila: Zdaj grem v Moj mir. Ne, ampak: Zdaj grem v Svoj mir. Svojilni zaimek moj ni prikladen za taka imenovanja. Saj je vendar prav lepo ime: vila Mir. (Dalje).

slovnem letu. Sprejemajo se novi člani, posebno soprani. Naj nihče brez upravičenega vzroka ne izostane od vaje, ki bo tudi v nedeljo 21. t. m. predpoldne.

Popoldne nastopi zbor (delno) na Kozini. Program: Pastirčki, Kiša, Ples kralja Matjaža, Medved z medom. — (Solistka). — Mlad junak, Po vodi plava, Pojdem na Hrvatsko. — Otroške pesmi: Romar roma, Pojdimo spat, Rože za Marijo, Jurjevanje (Igraj, sviraj...). — X. Rukovet, Kozar.

Naši grobovi

V trajen spomin Vladimirju Korsiču.

Sprožil sem misel in našla je umevanje pri vseh tovariših, bivših sošolcih, da postavimo skromen spomenik svojemu učitelju Vladimirju Korsiču. Razposlal sem 75 tovarišem to okrožnico:

Dragi tovariš, draga tovarišica!

Minulo je že leto dni od bridkega trenutka, ko je Vsemogočni poklical k sebi v boljše življenje našega dražega, nad vse priljubljenega Vladimirja Korsiča.

Bil je neumorno delaven, sebe žrtvujoč, v večni očetovski skrbi za svoje gojence, vzor učitelja in vzgojitelja, o katerem lahko trdimo, da je dal tudi svojo srčno kri za svoje gojence — onemogel in preminul je kot žrtev svojega poklica.

Socialnega, narodnega in kulturnega pomena njegovega dela nam ni mogoče preceniti. Ob času, ko so bile po jedva končani svetovni vojni vse kulturne dobrine po tleh, ko se je bilo bati, da za nekaj let ne bomo imeli niti učiteljskega naraščaja, je on zbral drobce raztresenega dištva in se mu je posvetil z vsemi žrtvami ter je na ta način dal narodu v službo nad 70 učiteljc in učiteljev, ki jih je pripravil za izkušnje. Za to delo mu je dolžan velike hvaležnosti narod kakor posamezniki, ki so z njegovo pomočjo prišli do kruha.

Vsled tega zahteva hvaležnost nas, bivših njegovih gojencev, da ga poplačamo s priznanjem njegovega dela vsaj po smrti in mu zgradimo skromen nagrobni spomenik, ki naj bo priča njegovega dela in naših čustev do njega, našega vzgojitelja.

Zato Te prosim, dragi tovariš, draga tovarišica, da prispevaš za ta spomenik s skromnim prispevkom najmanj L. 20.—, ki ga pošlješ najkasneje do 20. m. na spodaj označeni naslov.*

Pri odkritju spomenika (dan objavimo v časopisju) pridri tudi Ti, da se na ta način še enkrat poslovimo od njega in mu izrečemo svojo hvaležnost in priznanje za delo, ki ga je moral plačati s svojo srčno krvjo.

V Gorici, 4. septembra 1924.

Tone Droč, *Bratuž Marij. Saunig Kazimir.

(* Gorica, Via Ponte Isonzo 17.)

Ker ne vem, kdo so vsi bili sošolci rajnekega, jih naprošam, da bi i oni podprli našo započeto akcijo in prispevali v denarju, v kolikor jim je možno. Ista prošnja veljaj tovarišem, prijateljem rajnekega, kateri so se z njim veselili, ko je pričel z delom in dal narodu čez 70 mladih učiteljev.

B. M.

† Anton Mučič. V cvetu let je podležel sušici tov. Anton Mučič, ki je po svojem značaju in sposobnostih toliko obetal. Iskreno sožalje preostalim!

† Jakob Dimnik. 1. septembra je umrl v Ljubljani, zadet od kapi na poti iz Roškaške Slatine, Jakob Dimnik, šolski ravnatelj v pokoju, v starosti 68 let. Ž njim izginja organizator iz garde narodno-naprednega učiteljstva, ki je vodila skozi eno generacijo nekdanjo Zvezo jugoslovenskih učit. društev, z vsemi njenimi ustanovami, kakor so prešle v UJU, v ljubljansko poverjenišvo.

Pokojni je celih 45 let posegal v poklicno in javno življenje našega stanu ter je delj časa urejal «Učiteljskega tovariša». Pridno je delal s peresom in je izdajal mladinske in priložnostne spise.

Izrekamo njegovim svojcem globoko sožalje ob nenadni smrti!

† Gabrijela Gorjup

Življenjska tragedija je posegla s svojo kruto roko v srečno učiteljsko rodbino Gorjup-Gabrijelčič v Avčah pri Kanalu. Vsa soška dolina in naše gore in mi vsi poznamo svojega vzglednega tovariša Riharda Gorjupa, ki je v neskaljeni sreči živel s svojo vzorno ženko Gabrijelo z edinim sinom Dušanom in s povsod spoštovano taščo Avgustino Gabrijelčič roj. Makarovič. Ob šolskih počitnicah so popolnjevali to krasno idilo še svak abs. ing Mirko in prijazna svakinja Klavdija, profesorica v Ljubljani. Blagostanje, zdravje, veselje in ljubezen so bili pri njih doma.

To srečo je 30. avgusta ubila zločinska roka. Zločinec je najprej v obraz ustrelil — dasi ne smrtno — mater Avgustino Gabrijelčič. Pričujoča hčerka Gabrijela — Rihardova soproga — vzklikne obupno: «Kaj vam je naredila moja mama?» in že prebije revolverski strel blagi ženi usta v istem trenutku, ko je izgovorila najslajšo besedo človeške govorice. Zbesneli morilec je obstrelil še svojo ženo in sebe, a obupana gospica profesorica Klavdija je ušla pravočasno iskat pomoč med prestrašene vaščane.

Zbesneli zločinec bo težko odgovarjal malemu Dušanu, ki danes v solzah ponavlja zadnje besede vzorne svoje matere in mu kliče: «Kaj vam je storila moja mama?» Glej, osiroteli Dušan, s to sladko besedo «mama» hrani neoskrunjen spomin najblažjemu bitju, ki te je ustvarilo, ljubilo in hranilo in ž njo stremi po čednostnem življenju z najpopolnejšo pridnostjo, ker ti si pozvan, da umiriš žalostno srce trpečega očeta! Bodi mu uteha v tej silni bolesti!

Rihard, pogum, ne omaguj pod težo življenja! Mi učitelji, tvoji tovariši po srcu in delu, po duhu in čuvstvu, po mišljenju in hotenju, ki hranimo v dušah neomadeževane vzore o rodbinskem edinstvu, o blagi zakonski ljubezni in neskaljeni njeni sreči, stopamo z vso svojo organizacijo k tebi s pobratinskimi solzami, da olajšamo tvojo boleost, da umilimo grenkobo tvojih solz, da ublažimo tvoje gorje, da ti izrekamo sožalje vsled prebridke in nenadomestljive zgube tvoje ugrabljene zemeljske sreče. Nebeščanom se je zahotelo po blagi tvoji vzorni Gabrijeli, in nih vladar jo je takoj pozval k sebi, da se z nebeških višin prepriča o tvoji ljubezni s tvojo boleostjo, o sinovski udanosti dobrega Dušana ter družinski nezlomljivi harmoniji skrušene matere, blage sestre in brata. «Gorje mu, kdor v nesreči biva sam!» A ti nisi sam v svoji veliki boolesti. Ljubeča rodbina ti je ob strani, in skupna nesreča vam blaži dragi spomin nevenljive ljubezni do pokojnice, ki vas je oklepala v sreči s svojo udanostjo.

V delu za sina edinca, za ljubljeno rodbino in našo mladino najdeš toliko tolažbe, da preboliš to žgočo srčno rano. Tvoji krepostni Gabrijeli pa blag spomin v naših vrstah. U.

DRUŠTVENIM TAJNIKOM! Opozarjamo tov. tajnike, da sestavijo statistiko učiteljstva in šolstva kolikor mogoče naglo ob pričetku šolskega leta, ker je za stan velike važnosti. Potrebujemo iste podatke kakor zadnjič. Da bomo imeli vse, naj si tajniki razdelijo šole po okrožjih in vsako okrožje poverijo enemu izmed učiteljstva. Le na ta način sestavimo statistiko tudi mimo zanikernih. Prvih deset dni oktobra imamo lahko že po vseh društvi zbrane podatke.